

ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ

странице 1-6

ПРОТЕСТНА НОТА ФРАНЦУСКОГ СИНДИКАТА СУДИЈА УПУЋЕНА АМБАСАДОРУ СРБИЈЕ У ФРАНЦУСКОЈ

страница 7

ТЕЖАК АТЕНТАТ НА НЕЗАВИСНОСТ СУДОВА

страница 8

ПРОТЕСТНА НОТА ШПАНСКОГ УДРУЖЕЊА СУДИЈА УПУЋЕНА АМБАСАДОРУ СРБИЈЕ У МАДРИДУ

страница 9

ДОПИС НЕМАЧКОГ УДРУЖЕЊА СУДИЈА И ТУЖИЛАЦА

странице 10-11

САОПШТЕЊЕ

страница 12

ИЗВЕШТАЈ

странице 13-14

ПИСМО

страница 15

ПИТАЊА ЕВРОПСКОЈ КОМИСИЈИ

страница 16

НЕКОЛИКО ЗАПАЖАЊА О РАДУ САВЕТА ЗА ЕТИЧКА ПИТАЊА

странице 17-19

СЛАГАЛИЦА

странице 20-23

УВОД

1. О процесу (ре)избора судија у Србији који је био најављиван много пре доношења сета правосудних закона (22.12.2008. године), а који значи прекид сталности судијске функције „примораванем“ судија који су и пре тога имале сталност функције, да се јаве на општи избор јер би им, у супротном, судијска функција престала са 1.1.2010. године, **изјашњавали су се многи међународни субјекти.**

А) Венецијанска комисија Савета Европе дала је Мишљење бр. 405/2006 када се изјашњавала о Уставу Републике Србије, Мишљење бр.464/2007, када се изјашњавала о нацртима Закона о судијама и Закона о уређењу судова Републике Србије и указала „да уопште није очигледно да постоји потреба за процесом поновног именовања (реизбора) свих судија“, ни у контексту извршене промене Устава, ни у контексту реформе судског система (видети параграф 9 Мишљења ове Комисије бр. 464/2007). Такође, Венецијанска комисија је издала Мишљење бр. 528/2009 о нацрту критеријумима и мерилима за избор судија, чије сугестије Високи савет судства није уградио у одлуку на основу које је спровео реизбор.

б) Консултативно веће европских судија усвојило је Декларацију о Србији 12-14. новембра 2008. године.

в) Комесар Европске уније за придруживање 5. фебруара 2009. године доставио је писмо министарки правде у коме изражава забринутост за догађаје у Србији у вези са правосуђем.

г) О томе се изјаснио у свом годишњем извештају од 19. маја 2009. године специјални извештач УН за стање независности правосуђа у државама чланицама УН (параграфи 263 до 278).

д) Коначно, забринутост испољава и Европска унија у Извештају Комисије европске заједнице о напретку Србије за 2009. годину од 15.11.2009. године. Сва ова документа достављена су у прилогу.

2. У складу са закључцима са Треће ванредне Скупштине Друштва судија Србије од 26.децембра 2009. године, који се надовезују на закључке са претходне две ванредне Скупштине од 16. новембра 2008. године и 23. децембра 2006. године, Друштво судија Србије предузело је низ активности крајем децембра 2009. године и током јануара 2010. године.

3. Представници Друштва судија Србије обавили су бројне разговоре са представницима међународних институција и организација (делегација Европске комисије, OEBS, Савет Европе, МЕДЕЛ и друге), амбасадорима страних држава у Србији, професорима, адвокатима, новинарима, студентима.

4. Између осталог, Друштво судија послало је више дестина писама званичницима Европске уније, Савета Европе, Венецијанске комисије, Консултативног већа европских судија, члановима оба међународна судијска удружења чији је члан: МЕДЕЛ и Међународног удружења судија (као и његовим регионалним секцијама – европској и америчкој), Организације за европску безбедност и сарадњу (OEBS) Америчком удружењу правника (ABA), USAID-а, специјалном известиоцу уједињених нација за независност правосуђа у државама чланицама УН, као и угледним страним појединцима. У тим писмима садржан је претежан део информација из овог прегледа дешавања.

ПРЕГЛЕД НАЈВАЖНИЈИХ ДЕШАВАЊА

5. Националном стратегијом реформе правосуђа, усвојеном у Скупштини РС („Службени гласник РС“ бр.44/2006 од 26.5.2006. године) одређена су, између осталог, **четири кључна реформска начела – независност, транспарентност, одговорност и ефикасност** правосудног, па стога и судског, система.

6. Устав Србије донет је на референдуму 8. новембра 2006. године, а Уставни закон за спровођење Устава усвојен затим 10. новембра 2006. године у Скупштини Србије.

7. Уставни суд Србије конституисан је децембра 2007. године и од тада ради у непуну капацитету, са 10 од укупно 15 судија¹. Преосталих пет судија,

1 Могућност конституисања Уставног суда у непотпуном саставу предвидео је Уставни закон за спровођење Устава. Чланом 9 Уставног закона прописано да ће се избор, односно именовање судија Уставног суда извршити најкасније до краја првог редовног заседања Народне скупштине. Ако до истека рока за избор, односно именовање судија Уставног суда не буду конституисани Високи савет судства и Државно веће тужилаца, односно не буде извршен први избор судија Врховног касационог суда, извршиће се избор, односно именовање судија Уставног суда са листе кандидата председника Републике и листе кандидата Народне скупштине, а именовање са заједничке листе Високог савета судства и Државног већа тужилаца извршиће се у року од 30 дана од

које бира Врховни касациони суд, на предлог Високог савета судства и Државног већа тужилаца још није изабрано, јер је Врховни касациони суд конституисан тек почетком 2010. године.

8. Сет правосудних закона донет је дана 22.12. 2008. године. Закон о судијама, у прелазним и завршним одредбама, предвиђа да раније изабраним судијама, а које не буду изабране на судијску функцију у складу са тим законом, судијска функција престаје по сили закона 1. јануара 2010. године, мимо законом прописаних услова, односно мимо решења из законом предвиђених разлога, што није у сагласности са чланом 148 Устава. Тиме је судијама прекинута сталност судијске функције која је гарантована како чланом 101 став 1 претходног Устава, који је био на снази у време њиховог избора, тако и чланом 146 став 1 важећег Устава.

9. У марту 2009. године Друштво судија Србије поднело је **иницијативу за испитивање уставности** законске одредбе којом се судијама прекида сталност судијске функције, поред осталог². Нажалост, решењем од 9.7.2009. године, Уставни суд није прихватио ову иницијативу, не сматрајући питање прекида сталности судијске функције довољно важним и интригантним, тако да није ни отворио расправу о овом питању, нити о њему одлучио у меритуму.

10. Високи савет судства (ВСС), који је установљен Уставом из 2006. године, конституисан је 6. априла 2009. године **у непотпуном саставу**. Устав одређује да Савет има 11 чланова. Чине га председник Врховног касационог суда, министар надлежан за правосуђе и председник надлежног одбора Народне скупштине, као чланови по положају, и осам изборних чланова које бира Народна скупштина. Од осам изборних чланова шест је судија са сталном судијском функцијом а два су угледни и истакнути правници са најмање 15 година искуства у струци, од којих је један адвокат, а други професор правног факултета. У моменту конституисања, од осам изборних чланова, није изабрано три - судија, професор и адвокат. Преостали судија је изабран у мају 2009. године, адвокат крајем октобра 2009. године. Представник професуре није до сада изабран и поред два пута поновљеног заједничког предлога декана свих правних факултета у Србији.

11. Радећи у непотпуном саставу, без представника адвокатуре и професуре, ВСС је дана **5. јуна**

дана првог избора судија Врховног касационог суда. Избором, односно именовањем две трећине од укупног броја судија Уставног суда сматра се да је Уставни суд конституисан.

2 Поступак пред Уставним судом покренуо се или захтевом овлашћеног предлагача (што струковно удружењесудија није) или решењем Уставног суда на основу иницијативе заинтересованог лица. Након покретања поступка Уставни суд је дужан да јавно расправи о питању о коме одлучује и затим донесе мериторну одлуку.

2009. године смањило број судија у Србији за преко 25%, односно на 1838. Иако је до тада био одређен број од 2413 судија, у јуну 2009. године било је фактички нешто мање од 2380 судија са сталном судијском функцијом³. О одлуци којом је смањено потребан број судија ВСС није обавестио Венецијанску комисију, иако је она управо била у процесу доношења Мишљења бр.528/2009 о критеријумима и мерилима за избор судија.

12. Друштво судија тражило је одговор од ВСС на основу чега је одређен нови, смањени број судија, имајући у виду да је број предмета у Србији повећан за 54% у периоду од 2002. до 2008. године, односно са око 1.600.000 на око 2.450.000. Нажалост, јасан одговор на ово питање није пружен. Неформално, председница ВСС је саопштила представницима Друштва судија да ВСС није уопште узео у обзир заостали број предмета⁴. Такође, тада је речено да је ВСС, уместо „норме“ (очекиваног броја предмета које судије треба да реше месечно, зависно од материје), имао у виду просечан број месечно решених предмета. Просечан број месечно решених предмета био је, иначе, знатно већи од месечне „норме“, пошто су, у периоду од 2002. године до 2008. године, судије решиле 46% више предмета⁵. Тако је **број судија смањен без узимања у обзир и поштовања два од три прописана критеријума** по којима се број судија одређује.

13. Истог дана, 5. јуна 2009. године, Високи савет судства донео је и Пословник о раду ВСС који увођи тајност рада, супротно циљевима Националне стратегије за реформу правосуђа. Члан 5 прописује да „седнице Савета су затворене за јавност“, а члана 12 да су „чланови ВСС дужни да чувају тајност података које је ВСС одредио тајним или који су по закону тајни и да не откривају информације које се одnose на доношење одлука ВСС“. Пословник уопште не предвиђа врсту података који се могу одредити као тајни, процедуру за то, период важења тајности и слично.

³ Од октобра 2005. године није био изабран ниједан судија, па се у међувремену број судија смањивао из разних разлога.

⁴ Према важећим Оквирним мерилима за одређивање потребног броја судија („Службени гласник РС“ број 61/2006), потребан број судија одређује се према затеченом заостатку предмета у последњој години, просечном приливу предмета у последње две године и оквирном броју решених предмета, зависно од материје у којој судија ради (месечна „норма“).

⁵ Број просечно месечно решених предмета на тако високом нивоу како се просечно решавало у наведеном периоду, не може бити основ за прорачун броја судија, најмање из два разлога. Први је што је ангажовање судија у наведеном периоду било максимално, на нивоу који се не може одржати на дуге стазе (због замора, стреса, обољевања), па стога ни није реално да се такви резултати очекују и траже. Други је што квалитет донетих одлука, а тиме и суштинске правне заштите, нужно опада се повећањем броја решених предмета.

ПОСТУПАК РЕИЗБОРА

14. Пре расписивања поступка општег избора (реизбора) судија Високи савет судства донео је **Одлуку о утврђивању критеријума** и мерила за оцену стручности, оспособљености и достојности **за избор судија** и председника судова од 30. јуна 2009. године. Нажалост, у ову одлуку Високи савет судства **није поштовао сугестије Венецијанске комисије** из мишљења бр.528/2009 (посебно, пара. 15, 22, 28, 32,47, 49, 36, 37, 38, 39, 40, 42, 57, односно 60 и 61) о

а) значају очувања претпоставке да постојећи судија испуњава критеријуме, јер би се иначе појавила могућност да постојећи судија који је стручан, а који није учинио ништа неприкладно буде разрешен или неизабран просто због тога што постоји стручнији кандидат – што није у складу са принципом независности судства

б) томе да постојеће судије не би требало разрешити изузев ако се докаже да нису ваљано поступале или да нису довољно стручне за обављање судијске функције

в) (не)одређивању вредносних скала различитих критеријума

г) субјектима и начину процене одређених критеријума

д) бројчаним мерилима као средству за идентификацију проблема, а не као о средству притиска на судије да доноси одлуке без ваљаног разматрања проблема

ђ) коришћењу бројчаних мерила (процента испуњености оријентационе норме, броја, врсте и сложености предмета, времена израде одлука и број преиначених одлука) као основе за прелиминарну процену рада судије, а не као механичког средства за оцењивање судија

е) о критеријумима прикладним за напредовање који су изостављени приликом усвајања Одлуке о критеријумима и мерилима од 30. јуна 2009. године (о поступању у изузетно тешким и сложеним предметима, признањима струковних организација, учешћу у обукама, познавању и примени међународних стандарда и правила, чланству у органима управљања струковних удружења, учешћу у различитим радним групама, познавању рада на рачунару и страних језика, и изузетном залагању у побољшању организације рада суда). **Посебно, Одлуком није предвиђено - избачено је** решење које је постојало у разматраној верзији и чији је значај Венецијанска комисија посебно нагласила **да ће ВСС**

ж) судијама у односу на које се покаже сумња у њихове квалитете, **омогућити да се изјасне**, као **з) и да ће неизабраним судијама доставити образложену одлуку са упутством о делот-**

ворном правном леку што би омогућило Уставном суду да се бави чињеницама у сваком предмету.

15. Конкурс за избор судија објављен је средином јула месеца 2009. године. Обрада више од 5200 пријава започета је у септембру месецу⁶. Резултат – одлука од 16. децембра 2009. године, објављена 17. децембра 2009. године, која је заправо списак имена изабраних судија. Супротно члану 52 став 4 Закона о судијама, осим имена реизабраних судија, суда у коме су до тада обављали судијску функцију и суда у који се бирају, одлука не садржи никакве разлоге.

16. Поступак (ре)избора спроведен је у **неразумно кратком року**, за нешто више од три месеца, односно, за 5 минута по кандидату⁷. **Ниједном судији није дато право учешћа**, нити је иједан судија обавештен о постојању било какве сумње у његову стручност, достојност и оспособљеност. ВСС је неовлашћено користио податке о личности подносиоца, између осталог о брачном статусу кандидата и занимању супружника (у великој мери нису изабране судије чији су супружници адвокати) и податке БИА и МУП⁸. Својим поступањем **ВСС створио је утисак зависности, пристрасности и произвољности**⁹.

17. Од нешто мање од 2380 досадашњих судија са сталним судијским мандатом, од којих су практично сви поднели пријаве, поново је изабрано 1531 судија. Чак **837 досадашњих судија, дакле 35%, односно више од 1/3 укупног судијског корпуса није изабрано!** Што се тиче Друштва судија Србије, 1/3 чланова Управног одбора није изабрано, нити је изабрана председница Друштва судија, а поједини истакнути чланови су изабрани у судове нижег ранга од оног у којима су до тада обављали судијску функцију. Скоро 840 судија сазнало је да нису изабрани тако што нису нашли своја имена на списку изабраних судија објављеном дана 17.12.2009. године.

6 Незванично се сазнало да је око 200 пријава одбачено из због процедуралних разлога

7 Председница Високог савета судства, на конференцији за штампу од 17.12.2009. године поводом објављивања имена изабраних судија, а и касније, навела је да је Савет за 400 радних сати обрадио савесно и темељно 5020 пријава.

8 Изјава Министарке правде електронским и штампаним медијима од 30. децембра 2009. године.

9 Реизабрани су, па и напредовали, кандидати против којих је Народној скупштини поднет предлог за разрешење, или против којих се водио кривични поступак. Напредовали су сродници и пријатељи чланова ВСС, без образложења да ли су њихови резултати заиста били бољи од других кандидата и да ли су се ови чланови Високог савета изузели приликом одлучивања о наведеним, као и о кандидатима који су конкурисали за иста места (због сукоба интереса), те да ли се о тим кандидатима гласало јавно (члана 31 став 2 Пословника Високог савета судства) у присуству наведених чланова Високог савета судства, или се гласало тајно.

18. Дана 16. децембра 2009. године, дан пре објављивања одлуке о избору судија, Управни одбор **Друштва судија** је донео одлуку да **ће својим члановима сматрати и судије које не буду изабране**, док се питање њиховог статуса не реши пред надлежним органима.

19. На Трећој ванредној Скупштини Друштва судија, одржаној 26.12.2009. године, потврђена је ова одлука. Проф. др. Зоран Ивошевић, председник радне групе која је урадила радну верзију Критеријума и мерила за избор судија која су била предмет разматрања од стране Венецијанске комисије, изјавио је том приликом да је преварен од стране ВСС. Друштво судија усвојило је закључке којима је констатовано да је Високи савет судства у поступку реизбора починио низ неправилности, тако што је:

- а) конституисан супротно Уставу и закону**
- б) радио и доносио одлуке у непотпуном саставу**
- в) увео тајност рада и одлучивања**, што је у јавности изазвало **сумње да је**
- г) употребио прикривене критеријуме и дозволио политички утицај**
- д) изоставио** да претходно затражи и прибави **мишљења седница свих судија о кандидатима** – досадашњим судијама са сталном судијском функцијом
- ђ) онемогућио судијама да се изјасне** о околностима на основу којих је закључио да не испуњавају критеријуме стручности, оспособљености и достојности
- е) пропустио да** досадашњим судијама **достави одлуке** са конкретним разлозима због којих нису изабрани, са упутством о правном леку

20. У складу са закључцима са Скупштине, дана 30. децембра 2009. године, Друштво судија Србије тражило је од ВСС да:

- а) објави листу** са именима неизабраних судија,
- б) учини доступним податке** на основу којих је одлучивао о стручности, оспособљености и достојности кандидата и рангирао их,
- в) достави записнике са својих седница,**
- г) изјасни се о изворима** тих података на основу којих је одлучивао
- д) позвао ВСС да** сваком неизабраном судији **достави одлуку** са конкретним разлозима због којих није изабран, са упутством о правном леку.

21. Пошто Високи савет судства није поступио по захтеву, Друштво судија је поднело **жалбу поверенику** за информације од јавног значаја, дана 18. јануара 2010. године.

22. Иако су његови представници прво тврдили да ВСС неће достављати нереизабраним судијама

одлуку, образлажући то чињеницом да им је судијска функција престала неизбором на основу закона, а касније ипак најавили достављање тих одлука, одлуке нису достављене ниједном судији до 16. јануара, када је истицао рок од 30 дана за подношење уставне жалбе. Зато је **више стотина нереизабраних судија** средином јануара 2010. године **поднело уставну жалбу** Уставном суду, чији је модел сачинило Друштво судија.

23. Поводом појединачних захтева многих судија да им достави појединачна решења са конкретним разлозима због којих нису реизабране, као и доказе у вези са низом информација од јавног значаја, Високи савет судства одговорио је да су **решења у припреми, као и да није тражио мишљења седнице свих судија суда** у којима су кандидати обављали судијску дужност **и непосредно вишег суда**, како прописује члан 49 Закона о судијама, пошто се тај члан примењује тек од 1.1.2010. године¹⁰. Код несмњиве чињенице да се наведена одредба примењује од дана конституисања ВСС (6. април 2009. године) оваква писана тврдња учвршћује **закључак о нестручном, површном, непоузданом и незаконитом раду Савета.**

24. Почев од **27. јануара 2010.** године нереизабране судије почеле су да добијају **одлуке о свом не(ре)избору** са констатацијом о престанку судијске дужности са 31.12.2009. године. Свих 837 одлука имају исти број, датум доношења – 25.12.2009. године¹¹ и **идентичну садржину.** У њој није назначено име онога коме је послата, нити поука о правном леку. Од шеснаест и по страна, колико „одлука“ има, на првих 15 страна наведена су имена 837 судије које „нису изабране у складу са Законом о судијама и чија судијска дужност престаје са 31. децембром 2009. године“, а затим је наведено образложење, идентично за све кандидате. Судије су и даље остале ускраћене за одговор на питање зашто јесу или нису реизабране. На реизабране је бачена сенка сумње да су изабрани произвољно и под утицајем политичара. На нереизабране је стављен жиг корумпираности, неспособности, нестручности.

¹⁰ **Констатација ВСС је погрешна и супротна Закону.** Наиме, Закон о судијама, одредбом члана 107, прописује да се тај закон примењује од 1.1.2010. године, осим одредаба чланова 20 став 2 (о привременом упућивању судија у виши суд, која се примењује од 30.12.2008. године), 43 – 54 (услови и поступак за избор судија) и члана 81, члана 82. став 1. и чл. 83. и 88. овог закона (о судијама поротницима), које почињу да се примењују од дана конституисања Високог савета судства, односно од 6. априла 2009. године.

¹¹ Ако је ВСС одлучивао о свим кандидатима, **последњи датум за одлуку** о реизбору или о неизбору **морао је да буде 16.12.2009. године**, датум када је донета одлука о реизабраним судијама. Иначе, ако о ових 837 кандидата није одлучивано истовремено кад и о осталим реизабраним кандидатима него касније, нејасно је да ли су они уопште узимани у обзир и како је могла да буде донета одлука о реизбору и да се закључи да су баш реизабрани најбољи.

РЕАКЦИЈЕ ДОМАЋЕ И МЕЂУНАРОДНЕ ЈАВНОСТИ

25. Резултати реизбора узбуркали су јавност. Упркос незадовољству правосуђем, које је делимично оправдано, а већим делом подстицано од стране политичара, посебно оних у Министарству правде, јавност и медији, у изненађујуће великој мери, изразили су велику сумњу у позитивне резултате спроведеног реизбора. О томе се посебно извештавало и писало у другој половини децембра и јануара. Истраживање јавног мњења говори да грађани у скоро 70% случајева сматрају да је реизбор спроведен под политичким утицајем.

26. Сматрајући да се ради о питању од општег друштвеног и државног значаја, **студентски парламенти свих пет државних правних факултета у Србији** јавно су изразили забринутост и довели у питање сврху студирања правних наука и смисао стицања било ког академског звања, констатујући да је реизбор спроведен

- а) на нелегитиман и нелегалан начин,
- б) од тела у непотпуном саставу,
- в) у тајном поступку и
- г) под политичким утицајем

и **тражећи да се и Високи савет судства и Државно веће тужилаца изабери на прописани начин и читав поступак реизбора поново спроведе, законито и јавно.**

27. Центар за унапређивање правних студија (ЦУПС) је одржао дана 21.1.2010. године округли сто „Правосуђе без права – Криза и обнова судства“ уз учешће реизабраних и неизабраних судија и тужилаца, представника Адвокатске коморе, професора Правних факултета, Савета Европе, OSCE-а, Омбудсмана, као и г-дина Вито Монеттија, председника међународног удружења судија и тужилаца МЕДЕЛ. Закључено је да је општи **реизбор судија спроведен нелегитимно, вануставно и противно европским стандардима**, те да има **индицију које указују на недопуштenu политичку контролу читавог просеца реизбора и на утицај служби безбедности на његове резултате. Посебну одговорност** за нелегитимност процедуре и резултата сносе:

а) Високи савет судства, као тело које је реизбор извршило на нејаван, недемократски и произвољан начин противан усвојеним критеријумима и мерилима,

б) Министарство правде, под чијим одлучујућим утицајем су формулисана правила о првом саставу Високог савета, супротна европским стандардима и препорукама о саставу овог тела,

в) Уставни суд Србије, јер је без расправе, одбацио иницијативе за испитивање уставности примењивих закона, као и

г) Народна скупштина која није извршила потпуни избор чланова Високог савета.

Указано је да је већ сада јасно да је:

а) број судија који је одредио Високи савет судства **недовољан** да савлада велики број судских предмета који су у току и који су у међувремену пристигли у судове **и да ће**

б) и грађани и држава Србија **сносити несавремене последице због угрожавања права** на правично и поштено суђење у разумном року, да се

в) морају ургентно преиспитати одлуке о неизбору достојних и стручних судија и тужилаца, као и **да је**

г) веома важно да струковна удружења правника, правни факултети, истакнути правни **стручњаци и демократска јавност** Србије **стану у одбрану независности судства** као основног постулата правне државе и владавине права.

28. Заштитник грађана Саша Јанковић у више наврата, у разговорима и у јавним иступима, нагласио је да је надлежан да штити права грађана и контролише рад државних органа и да **ће поступати по захтевима судија** за заштиту њихових права у поступку спроведеном од стране Високог савета судства, које право на заштиту права имају као и други грађани.

29. Национална удружења судија и тужилаца Француске, Румуније, Шпаније, Португалије и Немачке **послала су протесне ноте амбасадорима Србије** у њиховим државама, **и о томе обавестила званичнице својих држава у телима Европске уније, Савета Европе, у Србији, као и непосредне органе Србије.**

30. Европска унија разматра догађања у Србији. Као наставак разматрања критеријума за реизбор судија и датог мишљења од 15. јуна 2009. године о нацрту критеријума и мерила за избор судија, **Венецијанска комисија ће размотрити и Одлуку о утврђивању критеријума и мерила за оцену стручности, оспособљености и достојности за избор судија** и председника судова донету 30. јуна 2009. године **и поступак реизбора** спроведен на основу ње **и дати своје мишљење о томе на пленарној седници почетком марта 2010. године.**

НАРЕДНЕ АКТИВНОСТИ

31. Након што су **сви из правосуђа** одјављени са социјалног осигурања са даном 31.12. 2009. године и нису поновно пријављени почев од 1.1.2010. године¹², због чега су **онемогућени да остварују права по основу социјалног осигурања, а посебно право на здравствену заштиту**, Друштво судија обратило се заштитнику грађана 20. јануара 2010. године. Већ сутрадан, заштитник је констатовао уо-

чену неправилност и позвао све надлежне да је отклоне, што је и учињено са запосленима у правосуђу и реизабраним и изабраним судијама. Међутим, **нереизабране судије и нераспоређени запослени још увек нису пријављени на одговарајућим институцијама**, па стога не могу да остварују права из социјалног осигурања, чак ни право на здравствену заштиту. Друштво ће настојати да се ова неправилност што пре отклони.

32. Поводом одлука достављених **нереизабраним судијама**, Друштво судија је одредило **правни тим** и задужило га **да поново сачини модел** правног лека, овог пута, **жалбе Уставном суду**, који се може изјавити у року од 30 дана од пријема „одлуке“.

33. Након што се заврши поступак пред повереником за информације од јавног значаја по његовој жалби, Друштво судија ће **сачинити и модел обраћања заштитнику грађана због повреда права судија** које је учинио Високи савет судства током поступка реизбора.

34. Друштво судија ће размотрити и могућност обраћања **нереизабраних судија редовним судовима** на основу права из радног односа и поводом објављеног конурса.

35. Поводом **петиције** коју су покренули студентски парламенти правних факултета у Србији, а којој су се придружили и синдикати правосуђа, професори и адвокати, на молбу студената, Друштво судија доставља свим својим одељењима и члановима образац студентске петиције ради потписивања. По протеклу две недеље, а најдаље до 15. фебруара, потребно је да обрасци са потписима буду враћени у канцеларију Друштва судија.

36. Имајући у виду реакције својих националних удружења судија и тужилаца, након посете г-дина Вита Монетија, председника МЕДЕЛ-а (Међународно удружење судија и тужилаца) Друштву судија Србије и Удружењу тужилаца и заменика тужилаца Србије, одлучено је да делегација МЕДЕЛ-а дође у Србију од 4. до 6. фебруара ове године. Чланови делегације су Антонио Клуни, тужилац из Португалије, заменик председника МЕДЕЛ-а, Томас Гуда, судија из Немачке и Тамара Тротман, судија из Холандије. Циљ посете је да представници међународног струковног удружења судија и тужилаца разговарају са релевантним субјектима у Србији и, имајући у виду све околности, кроз призму европских стандарда и струковног положаја судија и тужилаца у европским државама, изложе своје виђење настале ситуације и могућности за њено превазилажење.

Зависно од развоја околности, Друштво судија ће разматрати даље активности које ће предузимати у вези са реизбором и његовим резултатима, изменом мреже судова и појавама које је прате, уз остале раније планиране активности, посебно оне које се тичу Етичког савета и етике судија.

1. фебруар. 2010. године **Драгана Бољевић**
Председница Друштва судија Србије

¹² Одредбама чланова 50 став 1 тачка б и 51 Закона о евиденцијама у области рада непријављивање промене статуса запослених у року од 8 дана предвиђено је као прекршај за који је забрањена новчана казна до 50.000,00 динара за одговорно лице код послодавца, односно до 1.000.000,00 динара за послодавца.

Протестна нота француског Синдиката судија упућена Амбасодору Србије у Француској

Примењена процедура је била оцигледно неправична: одлуке су донете тајно, без образложења и без пружања прилике судијама, о чијим се функцијама радило, да се изјасне. Да све буде још горе, неке одлуке су донете на основу извештаја полиције и тајних служби.

Чињеница да је, као правна гаранција, предвиђена могућност подношења правног лека против ових одлука Високог савета судства, пред Уставним судом, не може прикрити тешко кршење свих принципа правне државе: кршење начела поделе власти, одсуство контрадикторности, тајност и паушалност и необична брзина поступка.

Такво поступање са носиоцима правосудне функције не улива судијама и тужиоцима других европских земаља поверење, неопходно да би се развијала сарадња, између осталог, у области борбе против корупције и међународног криминалитета. Напротив, оно изазива најгоре сумње. Ова ситуација изгледа као огромно назадовање на плану демократије.

Због свега овога, ове одлуке треба да буду ревидиране, уз поштовање принципа и вредности Европске конвенције о људским правима, које Србија дели са другим земљама Савета Европе и које мора да продуби у скорој будућности, са земљама Европске Уније.

Примите изразе нашег поштовања.

За Синдикат судија
Klarise Taron, председница

Тежак атентат на независност судова

Процес реизбора судија је спровео Високи савет судства, орган чији је састав нерегуларан: три члана која је предвидео Устав Србије из 2006, један судија, један адвокат и један професор права нису били изабрани у време конституисања.

Такође је симптоматично да се међу судијама који нису прошли реизбор налазе и више представника Друштва судија Србије, укључујући и председницу овог удружења. Треба се подсетити да се ово удружење, које је члан МЕДЕЛ-а као и СММП, борило од свог оснивања, 1997, у тешким околностима, за независност и достојанство судства, одбацујући и осуђујући уплитање политике и извршне власти у оно што је надлежност судске власти.

Цео процес “замене” судија и тужилаца био је спроведен без икаквог мерљивог критеријума у вези са начином обављања судијске функције и стручности, вођен је у тајности и без образложења и обавештавања оних којих се дотични процес тичао.

Многе међународне организације, укључујући и консултативна већа судија и тужилаца при Савету Европе, већ су изразиле своје негодовање поводом кршења основних принципа независности судства.

Дирекција Удружења судија и тужилаца (Sindicato dos Magistrados do Ministério Público), изражава најдубље заљење својих чланова и јавно исказује солидарност са свим својим колегама који су на овај начин оштећени и у исто време осуђује овакво нелегално поступање, уз напомену да ће учинити све што је у њеној моћи да оваква ситуација буде промењена и да превладају принципи правне државе.

Подсећамо да је 22 децембра 2009, Влада Републике Србије предала своју кандидатуру за прикључење Европској унији. СММП, као и слична удружења из осталих земаља, изнеће свој став о оваквој неприхватљивој ситуацији пред европским и међународним институцијама.

Лисабон, 19 јануар 2010

Дирекција Удружења судија и тужилаца
(A Direcção do Sindicato dos Magistrados do Ministério Público)

Протестна нота шпанског удружења судија упућена амбасадору Србије у Мадриду

Поштована амбасадорко,

Сазнали смо да је једна трећина судија и тужилаца разрешена дужности 17. децембра прошле године и морамо да изјавимо да смо због тога констернирани.

Овакве одлуке су донете у тајности, без образложења а да у исто време професионалци који су били оштећени оваквим одлукама нису били у позицији да искажу своје ставове. Чак су нека решења доношена на бази полициских досијеа и извештаја тајних служби. Осим тога, процедура која је примењена по свему судећи била је неправична.

Свакако, ове одлуке су донешене од стране Високог савета судства и на њих се може уложити жалба пред Уставним судом, а обе институције представљају одраз независности судства. Због тога, нема оправдања за овакво кршење принципа који гарантују равнотежу између грана власти у правној држави.

Судска власт због свега овога судијама и тужиоцима из других земаља не може улити довољно поверења које је потребно за развој међународне правне сарадње у циљу борбе против највећих зала која угрожавају савремено друштво, корупције и организованог криминала. Управо обратно, буди најгоре сумње. Ова ситуација представља корак уназад у процесу конституисања демократске и правне државе у Србији.

Због тога, ове одлуке треба да буду поништене у циљу поштовања принципа и вредности Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, које Србија дели са остатком држава чланица Савета Европе, и које треба да развије у будућности заједно са државама чланицама Европске уније.

Мадрид, 18 јануар 2010.

Секретаријат удружења судија „Судије за демократију“

Ново удружење судија

Удружење суткиња и судија, адвокатица и адвоката, службено регистровано удружење

Фондација Конрад Аденауер
За госпођу
Клаудију Крофорд (Claudia Crawford)
Београд
Факсом на број: +381113285329

Берлин, 20.01.10.

Поштована госпођо Крофорд,

Савезно председништво Новог удружења судија је констативно стекло сазнање о околностима под којима је трећина суткиња и судија у Србији 17.12.2009. фактички смењена са функција.

Према нашем сазнању ради се о следећим околностима: 17. децембра је трећина судија у Србији разрешена док је 100 тужилаца удаљено са својих функција. У исто време, именовано је 876 судија на пробни период, а 88 заменика тужилаца именовано је по први пут. Одлуке о изборима судија и тужилаца у децембру 2009.

донесене су тајно и без образложења, а суткињама и судијама који су њима били погођени није дата могућност да се изјасне. Примењени поступак је потпуно не-транспарентан. Нису јавно изложени критеријуми који су били меродавни за изборе. Тиме је игнорисана забринутост коју је истакла Венецијанска комисија у јуну 2009. године. Међу судијама и тужиоцима који нису поново изабрани на функције налазе се

и многе судије и тужиоци који су именовани тек након 2001. године, којима, дакле, нису могли да се ставе на терет њихови поступци пре 2001. Многи од судија и тужилаца који нису реизабрани током протеклих година радили су на веома осетљивим кривичним предметима. Неке одлуке Врховног савета судства донесене су на основу полицијских и извештаја тајних служби, о којима односне судије и тужиоци нису могли да изнесу своје ставове. Претпоставимо ли да су ови наводи тачни, настаје утисак да се овим разрешавањем са функција прате политички интереси изван правосуђа. То што је одлуке о томе ко ће убудуће у Србији моћи да ради као судија изговорио Врховни савет судства и што против њих може да се уложи жалба пред Уставним судом не мења ништа на чињеници да су са фактичким разрешењима, која се примењују од 1. јануара 2010, повређени меродавни принципи функционалне поделе власти. Ако се суткињама и судијама само на основу извештаја друге власти у потпуности ускраћује лична независност, тиме се укида независност прве власти а правна држава се поткопава.

На овај начин именоване судије не могу да стекну потребно поверење судија и тужилаца у другим државама Европе које је неопходно у циљу развоја сарадње у области правосуђа, а посебно имајући у виду борбу против корупције и транснационалног криминала. Напротив, тиме се побуђују ружне сумње. Оваква ситуација представља крупан корак уназад када је реч о изградњи правне државе у Србији.

Из тог разлога ове одлуке морају да се пониште, да би се поштовали принципи и вредности Европске конвенције о људским правима које Србија дели са осталим државама чланицама Савета Европе, и које ће Србија у блиској будућности морати даље да развија заједно са државама Европске уније.

Са изузетним поштовањем

Др Марио Кебула (Mario Cebulla)

Портпарол савезног председништва Новог удружења судија

Овај допис се доставља:

- Председнику Републике Србије Борису Тадићу
- Министарки правде Републике Србије Снежани Маловић
- Председници Врховног суда Србије Нати Месаровић
- Амбасадору СР Немачке у Београду, Волфраму Масу (Wolfram Maas)
- Фондацији Конрад Аденауер у Београду, госпођи Клаудији Крофорд

fj^o

www.forumuljudecatorilor.ro

САОПШТЕЊЕ

Форум судија Румуније, професионално удружење румунских судија, изражава своју солидарност са Друштвом судија Србије у одбрани независности судства.

Друштво судија Србије сматра неизабране судије својим пуноправним члановима, све док Високи савет судства не достави свакоме од њих образложену одлуку.

Такође, Друштво судија Србије затражило је од Високог савета судства да учини доступним јавности информације на основу којих је донео одлуке о стручности, оспособљености, достојности и рангирању кандидата, да учини доступним и записнике са својих седница, као и да објасни изворе тих информација.

Гаранција правилног вршења правде, сталност, подразумева неограничено трајање судијског мандата.

Сталност и непреместивост судије значе да судије не могу бити разрешене функције без дате сагласности, осим када потребе службе то захтевају.

**Président,
juge DRAGOS CALIN**

**CO-PRESEDINTE,
judecator DRAGOS CALIN**

ИЗВЕШТАЈ

МЕДЕЛ и холандска фондација Судије за судије (Judges for Judges) биле су алармиране ситуацијом у Србији где је, у контексту реформе правосуђа, више од 800 судија изабраних у складу са Уставом из 1990. и оним из 2006, недавно подвргнуто изборној процедури која је довела до њиховог нереизбора, иако је њихова функције била стална. Одлуком Високог савета судства (ВСС) од 25. децембра 2009. године судије које нису реизабране биле су обавештене да им функција престаје 31. децембра 2009. године.

Слична процедура била је примењена и на јавне тужиоце. Они су били на сличан начин подвргнути формалној процедури избора спроведеној од стране Државног већа тужилаца (ДВТ). Као резултат тога 150 бивших тужилаца је изгубило посао.

На позив Друштва судија Србије и Удружења тужилаца Србије, имали смо прилику да проведемо два дана (4-6 фебруара 2010. године) расправљајући поменуте догађаје са више институција у Србији.

Представници МЕДЕЛ/Судије за судије имали су састанке са:

- Гђом Натом Месаровић, председником ВСС;
- Гђом Загорком Доловац, председником ДВТ и другим члановима ДВТ;
- Гђом Весном Ракић Водинелић, деканицом и г. Зораном Ивошевићем, професором Правног факултета Универзитета Унион у Београду;
- Продеканима г. Жиком Бујуклићем и гђом Емилијом Вукадин и професорима Правног факултета Универзитета у Београду – г. Гораном Илићем и г. Танасијем Маринковићем
- Г. Сашом Јанковићем, заштитником грађана
- Г. Родољубом Шабићем, Повереником за информације од јавног значаја и заштиту података о личности
- Г. Јовицом Косићем, представником Адвокатске коморе Србије, г. Војиславом Недићем, председником и Слободаном Шошкићем и Милевом Богдановић, члановима Управног одбора Адвокатске коморе Београда;
- Гђом Љиљаном Смајловић, председником Удружења новинара Србије (УНС) и гђом Надеждом Гаће, председником Независног удружења новинара Србије (НУНС).

Принцип сталности и непреместивости судија, који значи да би они требало да имају гарантован мандат до обавезне старосне пензије или истека унапред предвиђеног рока за пензију, је основни принцип судијске независности садржан у многим међународним актима.

Консултативно веће европских судија (ССЈЕ) у својој Декларацији о Србији, током своје 9. пленарне седнице (12-14 новембра 2008. године) сматра да се, у овом стадијуму, не чини да је Србија извршила прекид континуитета свог законског и политичког оквира усвајањем Устава од 30. септембра 2006. године и Уставног закона за спровођење Устава Републике Србије од 10. новембра 2006. године, и да чл. 7 Уставног закона, који предвиђа да ће први избор судија бити спроведен не касније од 90 дана од дана успостављања Високог савета судства, треба да буде тумачен и примењен у складу са принципом сталности и непреместивости судије (гарантованим Уставом

Републике Србије и пре и после 2006. године) и изражава забринутост да предлог Закона о судијама који је тада био у парламентарној процедури, а који јасно упућује на укидање судијске сталности, може угрозити судијску независност.

Подсећамо да је чак и у контексту реформе на уставном нивоу и самог правосуђа Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија) – у свом Мишљењу CDL-AD (2007)004 о Уставу Србије истакла да:

“ ...потреба за поступком реизбора свих судија и тужилаца... уопште није јасна.

(...)У сваком случају, овакав поступак је прихватљив само уколико постоје довољне гаранције за његову правичност. По мишљењу Венецијанске комисије ово посебно захтева да:

- се поступак мора заснивати на јасним и транспарентним критеријумима и да само поступање у прошлости које је неспојиво са улогом независног судије може бити основ да се судија поново не именује;
- поступак мора бити правичан, спроведен од независног и непристрасног тела којим се обезбеђује правична расправа свих заинтересованих страна;
- мора постојати могућност жалбе независном суду.

На исти начин Венецијанска комисија је подвукла у свом Мишљењу број 528/09 из јуна 2009. године о нацрту критеријума и стандарда за избор судија и председника судова у Србији, важност тога да се сваком судији који је имао сталност судијске функције, та функција може прекинути само образложеном одлуком против које се може поднети жалба суду.

Оба тела, ВСС и ДВТ, тврдила су да су у процедури избора применили критеријум стручности, оспособљености и достојности.

Али ми морамо да нагласимо са најдубљом забринутошћу да одлуке донете од стране ВСС и ДВТ без расправе, не садрже никаква персонализоване, појединачне разлоге, а самим тим ни оправдање.

Идентична одлука – праћена листом имена свих 837 нереизабраних судија – била је послата судијама које нису реизабране. Не спомиње се могућност жалбе.

Ниједан од нереизабраних тужилаца такође, није добио индивидуализовану одлуку.

Начину на који је овај поступак вођен недостаје, због тога, транспарентност и он оставља отвореним много питања. Остаје нејасно како су критеријуми били примењени у сваком појединачном случају. Ово такође угрожава могућност делотворности жалби сваког од судија/тужилаца на које се односи.

Заштитник грађана Републике Србије изразио је своју забринутост оваквом ситуацијом и он ће размотрити могуће правне лекове у наредним недељама.

Обавештени смо да је више од 900 судија и тужилаца поднело жалбу Уставном суду Србије. Са нестрпљењем очекујемо његову одлуку, али мора се нагласити да су колеге из Србије спремне да покрену спор пред Европским судом за људска права, уколико то буде неопходно.

У међувремену, више писама је послато релевантним институцијама Србије, Европске Уније, Савета Европе и неколицини европских држава.

У наредних неколико недеља размотрићемо какве ће даље кораке предузети наше две организације.

Вито Монети
Председник МЕДЕЛ

Хаг, Рим, 9. март 2010. године
Тамара Тротман
Подпредседник Judges for Judges

Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex

Стразбур, 21 јануар 2010

Поштована гђо Бољевић,

Желео бих да Вам се захвалим на писму од 11. јануара 2010. године, упућено господину Хелгесену, бившем председнику Венецијанске комисије, у вези са реизбором судија у Србији, који је завршен 17. децембра 2009. године.

Узевши у обзир садржај Вашег писма као и сугестије, желео бих да Вас упознам са чињеницом да је Венецијанска комисија затражила додатне информације од министарке правде Србије узимајући у обзир исход поступка реизбора судија у Србији.

Напомињемо да ћемо представити допуну мишљења о нацрту критеријума и мерила за избор судија и председника судова у Србији (документа CDL-AD (2009) 023), као и последице које ће имати на правосуђе Србије, на пленарној седници Венецијанске комисије, у првом наредном заседању почетком марта 2010.

Желим Вам успех у вашим будућим напорима и најбоље жеље за 2010!

Gianni BUQUICCHIO
Председник Венецијанске комисије

Карлос Коељо упутио питања Европској комисији у вези са насилним разрешењем судија и тужилаца у Србији

Посланик Европског парламента, из Социјалдемократске партије (PSD), Карлос Коељо, упутио је јутрос питање у писаној форми Европској Комисији и Савету ЕУ, у вези са скорашњим дешавањима у Србији, када је 17. децембра 2009. једна трећина носилаца правосудних функција – 730 судија и 100 тужилаца – разрешена дужности и потом замењена другим професионалцима, од којих су неки имали ниже професионалне квалификације за та места.

Према посланику из PSD-а, осим бројних кршења процедуре и непоштовања права на образложење и информисање, евидентно је и кршење принципа поделе власти што доводи до несретног назадовања у процесу изградње правне државе.

Карлос Коељо, упутио је следећа питања Европској Комисији и Савету ЕУ:

1. Да ли сте упознати са овим чињеницама?
2. Како оцењујете ове жалосне догађаје?
3. У којој мери их сматрате релевантним у светлу приступања Србије Европској Унији?

Ова иницијатива парламентарца Карлоса Коеља покренута је на захтев председника Удружења судија и тужилаца (Sindicato dos Magistrados do Ministério Público), тужиоца Жоао Палме.

НЕКОЛИКО ЗАПАЖАЊА О РАДУ САВЕТА ЗА ЕТИЧКА ПИТАЊА

Подељеност власти на законодавну, управну и судску постојала је у Југославији још од 1921. године. Власт је у државном социјализму била јединствена, да би након великих промена у друштвено-политичком и друштвено-економском систему, Устав Републике Србије у члану 4 поново утврдио да је правни поредак јединствен, а да је власт подељена на поменуте три гране, између којих постоји однос равнотеже и међусобне контроле. У посебном ставу, не без разлога, стоји да је судска власт независна, будући да је она та коју две друге гране одувек теже да подреде политици и својим интересима.

После Другог светског рата и наука је била подређена политици. Из страха од губитка службе и немогућности напредовања у каријери, наши најпознатији стручњаци су представљали својину кроз облике државно-социјалистичке, личне, задружне, касније и друштвене својине, да би тек када су за то сазрели услови у каснијим временима, писали о својини на други начин, дајући одушка својој горчини.

Током друштвених промена, све до вишестраначја и приватизације, у сличном положају било је и правосуђе, или бар судије са дужим стажом. И данас друге две гране власти свакодневно истичу своје успехе, док без ваљане анализе, па и без основа, правосуђу налазе недостатке. Не зна се или се заборавља ранија, а и садашња неконзистентност правног система, на хиљаде непотребних спорова који су оптерећивали судове – примера ради, спорови учесника рата са државом за накнаду штете, спорови везани за откуп станова, камату због недозвољеног минуса, удруживање грађана ради лакше куповине аутомобила и бројни други. Стање у правосуђу заправо је само одраз стања у друштву у којем се не поштују прописи, уговорне и све друге, а посебно моралне обавезе.

Дуго уврежена свест наших људи да је судија инкарнација правде пољуљана је – судска власт се, и поред свих позитивних помака у вези са избором и положајем, још увек у недопуштеној мери конституише према политичким а не према професионалним мерилима. За то је, у првом реду, криво само правосуђе, јер су на критике упућене од стране суда више инстанце судије знале рећи „ми радимо са пола снаге јер смо толико плаћени“. Како објаснити чињеницу да судије окружних судова у Војводини, нпр., решавају око 25 предмета одређене врсте месечно, а оријентациона норма од 35 предмета решава се годинама само у једном суду, а судије, уз додуше, посебну материјалну стимулацију, решавају и предмете другог суда који је имао велике заостатке. Структура предмета је слична а очуван је квалитет одлука. Нико из ажурног суда није напредовао у Врховни суд а из оног другог јесте.

Скученост, ускогрудост и формализам судије који обавља и други посао сигурно су неспојиви са судијском функцијом; судија без инегритета и одважности, који се недолично понаша у суду или ван њега, који је пристрастан и подложен утицајима, наноси велику штету угледу правосуђа. Највећу штету, међутим, чине они који не поштују етичку норму из канона три Стандарда судијске етике, који се тиче професионалности; а такви су најбројнији.

Етички профил судије одређен је у првом реду његовим односом према функцији коју обавља. По овом канону, судија треба да врши своју дужност стручно, савесно, непристрасно, објективно, марљиво, ефикасно и са дигнитетом, водећи рачуна о редоследу пријема предмета, њиховом значају и карактеру. Када би све судије поштовале речено, као и принципе уз канон три, када би законито доносиле праведне и исправне одлуке, други канони готово не би били ни потребни.

Стандарди судијске етике претпостављају судију с високим квалитетима и солидном стручном спремом, с темељним познавањем процесних принципа и материјално правних правила, искуством које се стиче праксом, судију који познаје живот, воли свој позив и крајње је савестан у послу.

С обзиром на број и садржину поднесака којима је покретан поступак пред Саветом за етичка питања, појавила се дилема: одговара ли овакав рад Савета реалним потребама? Он зависи од интересовања за мишљење Савета. Чијег интересовања? Пре свега, странака и њихових пуномоћника, адвоката, али и од интересовања судија. На једном од округлих столова о етичким проблемима судија, Савету је указано да функцију судија веома отежава стална контрола од стране судске управе, суда више инстанце, странака које подносе притужбе скупштинском одбору итд. Уведен је дисциплински поступак, па на све то долази и орган Друштва судија – Савет за етичка питања. При томе се занемарује чињеница да Савет даје мишљење на захтев, иако постоји могућност да по својој иницијативи заузме став о неком моралном проблему или дилеми. Важно је рећи да мишљења Савета претежно отклањају сумњу у етичко понашање и одговорност судија и тако доприносе враћању поверења грађана у правосуђе.

Нема судије којег моралне дилеме могу мимоићи, па се поставља питање због чега се Савету обраћа занемарљив број судија. Доприноси ли томе састав Савета или недостаци Стандарда судијске етике и Пословника о раду Савета за етичка питања Друштва судија Србије, који је Савет донео? Иако сам и сам био у прилици да укажем на мањкавости, укратко ћу се осврнути на неке од њих. У канону три, који сам поменуо, стоји да судија треба да врши своју дужност, између осталог, савесно, непристрасно и објективно. Без сумње, треба, али канон два носи такав наслов и говори о непристрасности. Канон шест не би ни био етичка норма. Норме су садржане у претходним канонима. Судија и не може прекршити норму канона шест ако не повреди било који од канона један до пет. А уколико повреди било који канон, повредио је истовремено две етичке норме.

Важније је рећи нешто о недостацима Пословника о раду, па и Статута Друштва судија Србије, по коме Савет има седам чланова које бира Управни одбор. Ако је тако, Управни одбор чланове треба и да разрешава а не да их разрешава Савет, па још на предлог Управног одбора. Савет може и да одбије предлог Управног одбора.

Пословник садржи норме које Савет није надлежан да доноси, већ Управни одбор. Статут је акт више правне снаге. Норме имају свој значај и ранг и нема сврхе да пословник просто преузима одредбе Статута.

У члану 2 став 2 каже се да Савет може утврдити додатна правила поступања на основу одобрења Управног одбора Друштва. Није јасно шта ће Савету одобрења за додатна правила ако је надлежан за основна и сва процесна правила.

У члану 7 став 2 прописано је да се против члана Савета не може водити дисциплински поступак, што није сасвим јасно.

У члану 8 став 3 прописано је да се неће разматрати захтеви који се односе на предмет судског или дисциплинског или неког другог поступка који је у току или за који се може разумно очекивати да ће бити предмет ових поступака. Такав пропис је озбиљна кочница за рад Савета. Судија може већ у почетку поступка да учини озбиљан етички прекршај, и да после суди још десет, а било је и двадесет година, и тек тада странка може да се обрати Савету. Сматрам да је то бесмислено и нема потребе да се образлаже.

У ставу 4 се каже да Савет *може*, а треба: Савет *мора* да отклони од себе разматрање ако није надлежан.

Није јасан ни следећи, став 5. Чини се да поред мишљења постоје и „препоруке“, а то није у складу са чланом 11, који прописује какве одлуке Савет доноси.

По статуту, Савет даје мишљење двотрећинском већином чланова, а у члану 10 став 5 Пословника одлуке се доносе већином свих чланова Савета.

У члану 11 став 2 говори се о садржини одлуке која треба да има образложење о утврђеним чињеницама иако Савет не утврђује чињенице нити као неспорне нити кроз извођење доказа.

Према ставу 3, формално мишљење се бави применом релевантних законских одредаба. Овде се указује да се Савет бави етиком а не правом, односно применом законских одредаба.

Што се тиче члана 11 став 6, није јасно зашто *ијајновијосиј*. Не би био у реду ни следећи став – ако Савет донесе одлуку потребним бројем гласова, не може председник Савета да одобрава коначну верзију мишљења.

Посебно је нејасан члан 13, став 1 и став 2: Савет ће по хитном поступку решавати захтеве у којима је подносилац суочен са изненадном етичком ситуацијом која захтева хитно реаговање. Поставља се питање како је таква ситуација могућа ако је искључено поступање Савета у предметима у току или ће то бити .

Одредба да се не могу утврђивати чињенице нити се може давати мишљење ако се очекује судски поступак или ако је он у току, везује руке дисциплинском или било ком другом савету и мишљења се дају уз претпоставке.

Надам се да ће нове, млађе колеге у саставу Савета донети свеже идеје за побољшање његовог рада.

Сведоци смо нове легализације морала. Високи савет судства по закону, поред осталог, доноси и Етички кодекс, што значи да се две врсте регулативних правила преклапају. Судије су до сада прихватале Етички кодекс Друштва судија Србије као своје, аутономне принципе са великим степеном интернализације. Правну снагу сада добија етичка норма. Имамо норму позитивног права са моралном садржином и истим циљем. Има ли постојање Етичког кодекса Друштва судија и Савета за етичка питања и даље сврху? Лично сматрам да има. И један и други кодекс имају исти циљ, а сваки циљ тражи свој морал. Између позитивног права, правичности, а и морала, никад неће бити знака једнакости. Живот је увек био инвентивнији од твораца норме. Лепа је мисао чувеног писца, правника, да ниједно друштво не може без права али ниједном друштву само право није довољно. Отуда потреба и оправдање за деловање Савета за етичка питања Друштва судија Србије.

Сомбор 25. 3. 2010. године
Гајић Живојин,
 члан Савета за етичка питања

СЛАГАЛИЦА

Неспорно је да је реформа правосуђа у Србији била неопходна. Зато су струковна удружења судија и тужилаца и уложила самокритичност, конструктивност и велики труд када су иницирала или учествовала у припремама низа реформских решења (редовно вредновање рада судија и тужилаца, почетна и стална обука и њено функционално повезивање са вредновањем, систем дисциплинске одговорности, стандарди етике, између осталог).

Стратегијом реформе правосуђа, коју је усвојила Народна Скупштина Републике Србије средином 2006. године, прокламована су четири реформска начела: независност, одговорност, ефикасност и транспарентност. Да је, приликом усвајања Стратегије, неко предложио и законитост као реформско начело, сви би му се смејали. Међутим, реформски поступци који су уследили били су не само тајни, већ и незаконити.

Данас је сурова истина да је тзв. реформа спроведена уз толико незаконитих поступака да би готово све морало да се уради изнова уколико се заиста хоће побољшање правосуђа. Уз то је читав поступак општег избора, што је званични назив за реизбор и разрешење судија и тужилаца, учињен тајним (пословницима којима су Високи савет судства и Државно веће тужилаца уредили свој рад).

Образложење и поверење

Свака одлука Високог савета судства (ВСС) и Државног већа тужилаца (ДВТ) о избору на сталну функцију судије/тужиоца, као и свака њихова одлука о предлогу Скупштини кандидата за први избор за судију/носиоца јавнотужилачке функције, мора да буде образложена, сагласно чл. 50 став 5 и 52 став 4 Закона о судијама, односно чл. 82 став 3 Закона о јавном тужилаштву. Да би ове одлуке уопште биле донете, потребно је да ВСС прибави податке и мишљења о стручности, оспособљености и достојности кандидата. За кандидате који долазе из судова, обавезно је прибављање мишљења седнице свих судија суда из кога потиче кандидат, као и мишљење седнице свих судија непосредно вишег суда, у које кандидат има право увида пре избора (члан 49 Закона о судијама). Слична обавеза прописана је и за ДВТ (члан 80 Закона о јавном тужилаштву).

Наведене одредбе примењују се од дана конституисања ВСС (чл. 107 Закон о судијама) и ДВТ (чл. 140 Закона о јавном тужилаштву), односно од 6. априла 2009. године када су се оба тела конституисала. Или тачније, када су ова тела прогласила да су се конституисала, пошто је и само њихово наводно конституисање такође незаконито. Од 11 чланова колико треба да их има у сваком од ових тела и Уставом тачно одређених друштвених структура које морају бити представљене у њима, ВСС конституисао се без три члана (судије, адвоката и професора), а ДВТ без адвоката.

И одлука о престанку судијске и јавнотужилачке функције мора да буде образложена, ако не због суштинских, а оно због формалних разлога, сагласно истоветним одредбама Закона о Високом савету судства и Закона о државном већу тужилаца (садржаним у оба закона у члановима 17 став 2), пошто је против таквих одлука предвиђен правни лек – жалба Уставном суду (члан 148 став 2 Устава и 99 став 1 Закона о Уставном суду).

ВСС и ДВТ нису, међутим, образложили ниједну од преко 3000 одлука коју су донели у поступку тзв.општег избора судија и тужилаца. Нису образложили одлуке о (ре)избору судија и тужилаца, нити оне о предлагања на прву судску или тужилачку функцију, као што нису образложили ни оне о престанку судијске функције. Не(ре)изабрани тужиоци чак нису ни добили одлуку о престанку функције.

А на почетку дуго најављиване свеобухватне реформе правосуђа, и кандидати који су (ре)изабрани и они који то нису, а посебно грађани, имају оправдани интерес да знају зашто је сваки од судија (ре)изабран или предложен за први избор и зашто сваки од (не)реизабраних није. Јер је за „реформисано“ правосуђе неопходно уверење и поверење јавности да је овај први, изузетно значајан корак, добро урађен и да ће омогућити боље функционисање правосуђа.

Незнање или лоше намере

Уместо тога, након тајно спроведеног поступка, из јавно датих изјава чланова Високог савета судства – министарке правде Снежане Маловић, председника скупштинског Одбора за правосуђе Бошка Ристића и председнице Високог савета судства Нате Месаровић, у писаним и електронским медијима, чули смо да није било потребе да се дају образложења за одлуке донете у поступку (ре)избора, да је Савет „погодио у 90% случајева“, да су у поступку (ре)избора коришћени подаци БИАе и полиције до којих је Савет дошао од тужилаштва, да удари на реформу потичу од људи који су тесно повезани са организованим криминалом, нарочито са трговином наркотицима. Чуло се од њих да се Савет, осим статистиком бавио и достојношћу кандидата, од којих су се неки бавили породичним насиљем, неки магијом, неки допуштали адвокатима да им плаћају путовања, изградњу кућа, отплату кредита, да су се дружили са лицима којима су судили, и још много горег и црњег из приватног живота судија и тужилаца. Изјаве представника ВСС и ДВТ често су биле међусобно опречне. Шта **више**, они сами су, не ретко, сами себе демантовали. Сада је уврежена констатација и код других високих званичника да је (ре)избором пресечена веза између организованог криминала и правосуђа.

Почетком фебруара, баш у исто време када су представници међународног удружења судија и тужилаца МЕДЕЛ и холандског удружења Судије за судије објавили своје констатације о манама спроведеног (ре)избора, ВСС обавестио је не(ре)изабране судије да могу да изврше увид у своја досијеа. Што су, наводно, увек и могли да учине, само нису били заинтересовани. Наивни који су то покушали, суочили су се са сатима и данима заузетим телефонима. А они који су се, након тога, из места широм Србије упутили у Београд, Савету су пришли најближе до белог телефона код портирнице зграде у Немањиној 22-

26 са кога им је „омогућено“ да по читав сат безуспешно покушавају да добију неког од запослених у ВСС. Ретки „срећници“ који су одраније добили шансу да изврше увид, у својим досијеима су затекли само своју пријаву на „избор“, свој лични лист и статистичке податке о свом раду за 2006, 2007 и 2008. годину. У податке осталих који су конкурисали за исто место, тек да се упореде са њима, није им дат увид.

Тако су сви подаци и за (ре)изабране и за разрешене судије остали недоступни, без могућности да се упореде међусобно, као и са било каквим просеком (судским, регионалним, за Србију), а резултати таквих одлука произвољни. Произвољност у уређењу читаве гране власти битно нарушава уставни поредак државе и може бити резултат или велике неспособности или скривених намера свих који су у томе учествовали.

Закључци и питања

Није баш толико тешко да државне институције функционишу. Наравно, ако за тим заиста постоји воља и способност оних који у њима раде. Ову тврдњу доказују два релативно нова државна органа - повереник за информације од јавног значаја и заштитник грађана.

Захваљујући ажурном и савесном раду ова два државна органа, у спроведени поступак реизбора судија накнадно почиње да улази јасност, транспарентност која је једно од четири основна реформска начела прокламована Стратегијом за реформу правосуђа.

Две су важне констатације ових органа које омогућавају расветљавању онога што се стварно дешавало у поступку (ре)избора, а у вези са коришћеним подацима.

Прва је констатација повереника да у документацији о раду Савета не постоји ниједан доказ који би потврдио сумње Друштва судија Србије да су у раду Високог савета судства, противно Уставу и закону, обрађивани подаци о личности добијени од БИА. Друга је констатација заштитника грађана да „БИА није, зарад поступка разрешења и избора судија, ни самоиницијативно нити по захтеву других органа, предузимала мере или вршила друге послове из своје надлежности, а посебно вршила послове безбедносне провере, нити је достављала податке, мишљења или друге врсте аката о кандидатима за судијске функције у поступку њиховог разрешења/избора“ и да „он никада никоме није изјавио да у поступку избора судија нису коришћени подаци БИА“.

Полazeћи од ових констатација за које нема разлога за сумњу, логично се намеће више питања. Пре свега, како је, у 5 минута за сваког кандидата колико је ВСС имао на располагању према речима његове председнице („Радили смо савесно и темељно преко 400 радних сати и обрадили 5020 пријава“, конференција за медије поводом објављивања имена изабраних судија од 17. децембра 2009. године) било могуће урадити све то и још упоредити рад тих кандидата да би се изабрали најбољи? А онда и како је ВСС (а слично је и са ДВТ) „знао“ за све оне напред наведене „податке“ којих нема у досијеима судија? Када је и како Савет наводно долазио до притужби, како је проверавана њихова основаност, где су те притужбе сада? Када су наводно тражени, достављани, разгледани и враћани предмети у којима су поступале

„осумњичене“ судије, где су констатације о извршеном увиду? Како је било могуће у тих 5 минута донети поуздане и упоредиве одлуке о (ре)избору. Посебно када имамо у виду изјаву председнице ВСС да нису прављене ранг листе (15. јануар 2010, емисија Јавног сервиса „Шта радите бре?“)

Наравно, логички се намећу и одговори. Другог логичког одговора нема осим оног да су ВСС и ДВТ до наводних података долазили неовлашћено, преко других извора сазнања, користећи их у сврху другачију од оне због којих су ти подаци уопште били прикупљани. И/или, да је одлучивање о (ре)избору било под спољним, неформалним утицајима. Да је реизбор судија и тужилаца, из тела која су требало да га обаве уз све гаранције независности, непристрасности, правичности и транспарентности, био измештен на нека друга места.

У свакој варијанти, једно је увек исто: судијама и тужиоцима није дата било каква прилика да се изјасне о наводним подацима о њиховом раду и животу. Примењен је систем много гори од „кадија те тужи, кадија ти суди“. Овде није било ни „тужења“ ни „суђења“. Одмах пресуда. И то без образложења.

Европа о реформи

О овом и овако спроведеном поступку (ре)избора судија и тужилаца стигле су и прве констатације странаца. Међународном удружењу судија и тужилаца МЕДЕЛ и холандском удружењу Судије за судије није познато да је у некој држави спроведена реформа правосуђа слична овој у Србији. Начин на који је то учињено - без јавности, без учешћа судија и могућности да се изјасне о евентуалним сумњама, у неразумно кратком року, без образложене конкретне одлуке за сваког и без могућности употребе ефективног правног лека, за њих је, без сумње, супротан европским правосудним стандардима.

Питањем спроведеног (ре)избора бавиће се и друге међународне институције и организације. Венецијанска комисија (тело Савета Европе које даје мишљење о усаглашености аката државе чланице са европским стандардима) заједно са Консултативним већем европских судија (телом Савета Европе које формулише европске судске стандарде) објавиће заједничко мишљење о критеријумима за (ре)избор судија и спроведеном поступку (ре)избора већ почетком марта. Коначно, питањем (ре)избора бавиће се и Европска унија пред чијим је Парламентом већ постављено формално питање: Шта се то десило са правосуђем у Србији.

Ипак, најбоље би било када би се институције у Србији, која би да постане део заједнице уређених и демократских европских држава, позабавиле спотицањем у примени европских стандарда и далекосежним штетним последицама правосудног реизбора. Посебно Уставни суд, на коме је, заједно са Високим саветом судства, највећа одговорност за све што се десило и што ће се десити и у правосуђу Србије и у самој Србији.

Драгана Бољевић,

Председница Друштва судија Србије

Текст преузет из недељника *Време*, 18. фебруара 2010. године

ПОЗИВ НА САРАДЊУ

Поштоване колеге,
 позивамо вас да се укључите у наш рад на информисању чланова Друштва преко листа „Информатор“, тако што ћете нас обавештавати или писати о догађајима везаним за рад Друштва, његових одељења, комисија, секција, или уопште за функционисање и положај правосуђа. Будите наши сарадници на начин који вам највише одговара, како бисмо заједно утицали на бољи проток информација унутар наше организације, али и према нашем окружењу.

Уколико желите да вам се неко из наше стручне јавности обрати преко листа, ако имате неко питање на које вам можемо наши одговор или једноставно желите да имате неформалну и једноставну комуникацију са нама, а преко нас са било којим структурним делом Друштва судија, пишите нам на адресу:

Друштво судија Србије
Алексе Ненадовића 24/1
11000 Београд

преко електронске адресе jaserbia@sbb.rs
 или факса (011) 344 35 05.
 Наши телефони су: (011) 308 91 37 и 344 31 32.

С поштовањем,
 РЕДАКЦИЈА

Izjava ograničenja odgovornosti:
 Izdavanje ove publikacije omogućila je Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) kroz program „Inicijativa javnog zagovaranja građanskog društva“ kojim rukovodi Institut za održive zajednice (ISC). Stavovi izneti u ovoj publikaciji predstavljaju stavove autora i nužno ne izražavaju stavove ISC-a, USAID-a ili Vlade SAD-a.

ИЗДАВАЧ
ДРУШТВО СУДИЈА СРБИЈЕ, Београд

УРЕДНИК
Милица Поповић-Ђуричковић

РЕДАКЦИЈА
Марко Шарић
Предраг Васић
Миливоје Иконић

Лектор
Александра Антић

Графичко обликовање и прелом
Денис Викић

Штампа
Модипринт

Тираж
1.800 примерака